

Zámecká zahrada a ptačí pohled na město Lysá nad Labem

Evangelický kostel je klasicistní stavba z roku 1795 se štítý a barokními prvky má průčelní štít ozdobený reliéfem rozevřené bible s kalichem. Varhany pocházejí z roku 1829. Zařízení kostela bylo velmi poškozeno při požáru v roce 1837. Při opravě v roce 1907 byl na západní straně prolomen nový vchod a byla vybudována malá předsíň.

Muzeum, škola i památník s jménem Bedřicha Hrozného

Muzeum sídlí v památkově chráněné barokní budově č. p. 265, která sloužila původně jako radnice a později špitál. Od roku 1951 nese muzeum čestný název Muzeum Bedřicha Hrozného. Stálá expozice muzea je rozdělena na tři části. První se zaměřuje na historii města, druhá část prezentuje osobnost Bedřicha Hrozného a třetí přírodní

zajímavosti Lysé nad Labem a jejího okolí. Konají se zde rovněž krátkodobé výstavy a přednášky.

Naproti muzeu se nachází **památník** Bedřicha Hrozného z roku 1979, který byl odhalen ke stému výročí narození této významné osobnosti. Je na něm zobrazen text první věty v chetitštině, kterou profesor Hrozný rozluštil.

Jméno Bedřicha Hrozného nese také **základní škola** na rohu náměstí. Původní školní budova byla postavena v roce 1745, rozšířena byla v roce 1880 a roku 1895 zde byla postavena nová školní budova. Dne 30. 6. 1999 byl škole udělen čestný titul Základní škola Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem.

Nedaleká **evangelická fara** je rodným domem Bedřicha Hrozného. V areálu se nachází hospodářská budova a budova bývalé evangelické

Muzeum Bedřicha Hrozného

školy, upravená pro svatby a sborová setkání v zimním období. V malém parčíku nalezneme osm náhrobků z evangelického hřbitova, zrušeného v roce 1977 rozhodnutím tehdejšího městského národního výboru, mezi nimiž je též náhrobek Anny, Václava a Bedřicha Hrozných.

Jedličkův dům

Dům byl založen původně jako barokní, po požáru v roce 1753 byl znovu vystavěn, k úpravě došlo po dalším požáru v roce 1845. Současná podoba fasády je ojedinělá svou barevností i ozdobami, k nimž patří římsy, květiny i reliéf sokola. Domovní znamení v podobě hada omotávajícího hůl upomíná na lékařskou minulost. Dům zakoupil v roce 1881 dr. Michal Jedlička, otec MUDr. Rudolfa Jedličky. Svou lékařskou praxi zde provozoval v letech 1905–1945 Dr. František Tichý, který byl koncem 30. let i starostou města. Na domě je umístěna pamětní deska věnovaná MUDr. Rudolfovi Jedličkovi, zakladateli české rentgenologie, radiologie a léčebné rehabilitace. V roce 2022 proběhla obnova domu a kromě nových učeben pro ZŠ Bedřicha Hrozného se zde nachází také pedagogicko-psychologická poradna.

Další zajímavá místa na výlet

Cestou do **Byšiček** je dvůr **Karlov** jako pozůstatek Šporkova špitálu z roku 1716, později využíván pro hospodářské účely. Původní středověká osada se jmenovala Byšice. Stával zde most přes řeku Labe. Z tohoto mostku se zachoval zbytek nájezdu. Osada Byšice a most byly zničeny během husitských válek, ves postupně zanikala a zkázu dovršila třicetiletá válka. Hrabě František Antonín Špork zde v roce 1717 založil novou obec Byšičky, podle vzoru původních slovanských osad – osm velkých stavení okolo pravidelné kruhové návsi, tzv. okrouhlíce. Jedinečné uspořádání stavení do podoby slunce s paprsky se ukáže jen z pohledu shora a odráží tak Šporkův způsob nahlížení na věci – s nadhledem. Byšičky jsou zapsané jako kulturní památka v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek České republiky. Na kruhové návsi se nachází **kaplička svatého Václava** z roku 1888 obklopená lipami velkolistými.

Původní vesnici **Dvorce** založil roku 1760 František Karel Rudolf Sweerts-Špork. Za první republiky bývaly Dvorce oblíbeným letním sídlem Pražanů. V roce 1943 byl u Dvorců zřízen jeden z pracovních táborů, v němž byli umístěni totálně nasazení mladí muži, kteří měli budovat železnice a muniční sklady pro německou armádu v Milovicích. V květnu 1945 byl bývalý pracovní tábor přeměněn v internační tábor pro Němce, které sem přiváželi z Prahy. Na návsi obce stojí **kaple Srdce Ježíšova** vysvěcená dne 2. července 1911. V těsné blízkosti kapličky stojí **památník obětem obou světových válek**. V roce 2010 byl opraven a renovaci prošel i jeho okolí. V blízkosti se nachází rybáři oblíbený **rybník Dvorce**. O Dvorcích se traduje, že v jejich blízkosti se na lesní křižovatce poměrně často zdržoval loupežník Babinský se svou tlupou. Na křižovatce lesních alejí poblíž Dvorců stávala poustevna svatého Františka Serafinského, kterou nechal zřídit hrabě František Antonín Špork. Socha tohoto světece byla později přemístěna na náměstíčko

Na Františku v Lysé nad Labem. Na konci 19. století zde byl vybudován dřevěný altán se stolem a lavičkami určený k odpočinku v přírodě, který zanikl po první světové válce. Místu se ale dodnes říká **U Altánu**. U křižovatky někdejších alejí byl altán symbolicky obnoven v roce 2008.

Chatovou osadu **Řehačka** najdeme mezi Lysou nad Labem a Čelákovici, v blízkosti Labe. Na Řehačce se nachází **slepé rameno Labe**, které vzniklo po těžbě písku, které kdysi sloužilo pro koupání. Na tomto místě nechal v roce 1702 hrabě František Antonín Špork vystavět letní lovecký zámeček zvaný Nové Stavení (Neugebäu). Po smrti hraběte byl zámeček využíván jako hospodářský dvůr a později zcela zanikl. Severně od zámečku stávala a dodnes stojí osada Tři Chalupy. V polovině 30. let byla na Řehačce postavena první vikendová chata. V druhé polovině 60. let začala další výstavba chat. Osada Řehačka je z jedné strany obklopena Labem, z druhé rybníkem (slepé rameno Labe, bývalá pískovna) a potokem Mlynařičí. Je oblíbeným cílem cykloturistů i rodin s dětmi.

Mršník

Přírodní krásy

Hrbáčkovy tůňe jsou součástí přírodní rezervace a evropsky významné lokality Káraný – Hrbáčkovy tůňe, která je soustavou starých a odstavených říčních zákrutů a tůní s břehovými porosty, olšinami, vrbinami, rákosinami a lužními lesy. Rozkládá se mezi Káraným a Přerovem nad Labem a představuje typickou přírodu středního Polabí. Pojmenování nese po docentu Jaroslavu Hrbáčkovi, který zde prováděl průzkumy, a je součástí Naučné stezky údolím Labe, která vede z Lysé nad Labem do Čelákovic.

Mršník je vodní plocha, kde je možnost koupání v přírodě. Hezké místo pro odpočinek má jedinečný ráz a atmosféru.

Severně od Lysé se v minulosti nacházela rozsáhlá slatiniště na prameništi levostranného přítoku Mlynařice. **Hrabanovská černava** je soustava mokřadů a slatinných luk, kde se vyskytují vzácné a ohrožené druhy rostlin a živočichů. Toto výjimečné území bylo již v roce 1933 vyhlášeno pod názvem „Hrabanovské černavy“ jako poslední zbytek slatinných formací v Polabí s porosty

šášinovými. V roce 2010 bylo širší území vyhlášeno jako „Národní přírodní památka Hrabanovská černava“.

Mokřad, pro který se vžil název **Žabák**, se nachází na východním okraji města. Místo je zvláště cenné z hlediska zadržování vody v krajině. Je to unikátní území, kde se vyskytuje řada vzácných druhů rostlin a živočichů. Má velký význam zejména pro ptáky.

Další významné lokality, památníky a budovy

Husovo náměstí

Pomník mistra Jana Husa

Náměstí Bedřicha Hrozného

Socha Panny Marie neposkvrněného početí, Pomník padlým v první světové válce

Litol

Kaple Panny Marie, Bondyho vila, Beniesova vila

Náměstí Na Františku

Socha svatého Františka Serafinského

Další zajímavá místa

Most Bohumila Hrabala, Železniční stanice, Výstaviště, Dostihové závodiště, Vrch Šibák, Pod Mostem, Litolská stezka

Po naskenování QR kódu si můžete přečíst zajímavé informace o těchto místech.

Kompletní informace o městě Lysá nad Labem najdete na webových stránkách www.mestolysa.cz

Vydalo Město Lysá nad Labem / www.mestolysa.cz.
Více informací poskytne Turistické informační centrum,
Husovo náměstí 23/1, Lysá nad Labem

Budova historické radnice města Lysá nad Labem s informačním centrem v podloubí.

Vznik 1291 (doložena existence Lysé jako města)

Počet obyvatel 10 047 (2023)

Rozloha 33,67 km²

Nadmořská výška 183 m n. m.

Okres Nymburk

Kraj Středočeský

Obec s rozšířenou působností (ORP)

Bříství, Jiřice, Kounice, Lysá nad Labem, Milovice, Ostrá, Přerov nad Labem, Semice, Stará Lysá, Starý Vestec, Stratov, Vykáň

Malebné město Lysá nad Labem se nachází v tradiční zemědělské oblasti Polabí. Historické jádro města bylo v roce 2003 prohlášeno městskou památkovou zónou. Lysá nad Labem je přirozeným centrem širšího okolí, od roku 2002 je tzv. obcí s rozšířenou působností. Území se skládá z katastrů Lysá nad Labem a Litol. Zdánlivě fádni potohu v polabské nížině příjemně narušují vrchy (Zámecký vrch, Vinička a Šibák). I přes regulaci řeky Labe zůstala v krajině dochována stepá ramena (Kozí chlup) nebo bývalé pískovny (Řehačka a Mršník), které jsou domovem řady chráněných druhů rostlin

Náměstí B. Hrozného a Husovo náměstí

a živočichů. Hrabanovská černava byla roku 1933 vyhlášena národní přírodní památkou a patří tak k nejstarším v ČR.

Centru města dominují dvě náměstí, Bedřicha Hrozného, upravené jako park, které je příjemným odpočinkovým prostorem, a Husovo, které slouží spíše jako místo setkávání při velkých slavnostech. Ke koloritu krajiny patří i několik sevřených chatových osad rozsetých především podél toku Labe.

Specifikou kulturního života je tradice místních spolků a sousedských aktivit. Město je i díky své poloze oblíbenou turistickou destinací. V dosahu je jak Praha, tak oblast Nymburka a lázeňského města Poděbrady. Díky dobrému dopravnímu spojení je

snadné dostat se také do vzdálenějších destinací (Kolín, Mělník).

Příběh Lysé

Lysá nad Labem nepatří mezi ty významnější křižovatky, nikdy nebyla na těch nejdůležitějších cestách. Ačkoli byla jen zemědělskou osadou v úrodné polabské nížině, měla šlechtické sídlo – nejdřív hrad a pak od 16. století zámek. Byla regionálním střediskem, kde se koncentrovali řemeslníci, obchodníci a služby. S tím souvisí výběr lidí určitých kvalit, lidských i profesních. To se pak naplno projevilo v době průmyslové revoluce, kdy v Lysé vznikají větší dílny a výrobní provozy. Snad proto se Lysáci s oblibou hlásí k osobnostem, které

se vypracovaly z tzv. nevelkých poměrů, k lidem, kteří to „někam dotáhli“. K těm nejvýraznějším patří tři lidé, kteří zanechali silnou dějinnou stopu a jejich dílo má i celospolečenský dosah – přesahuje tedy prostor i čas: uměnilovný hrabě Špork, akademický badatel Bedřich Hrozný a lékař inovátor Rudolf Jedlička.

Významná místa a památky

Augustiniánský klášter a terasy

Na místě kláštera stávala původně kaple sv. Desideria (10. a 11. stol.). Klášterní areál byl vystavěn za F. A. Šporka v letech 1730–1741. Působili zde bosí augustiniáni, jejichž posláním byla výpomoc v duchovní správě. Svažitý terén pod klášterem byl upraven na terasy osázené vinnou

Augustiniánský klášter s terasami, zámek se zámeckou zahradou

révou. Činnost kláštera ukončil dekret císaře Františka II. z roku 1811. Klášter poté sloužil jako obydlí panských zaměstnanců, později se z něj stala sýpka. Roku 1891 bylo zbořen kostel Panny Marie a sv. Jana Nepomuckého a po dostavbě vznikl čtyřkřídlý objekt s novorenesanční vstupní bránou. Po roce 1939 byl objekt využíván jako domov válečných vysloužilců, později kasárna a domov pro seniory. V současnosti zde sídlí Státní okresní archiv Nymburk. Klášterní terasy byly zrekonstruovány podle vzhledu z 19. století, byly zde vysázeny květinové záhony, živé ploty a obnoveny vinice, ze kterých město vyrábí své víno. Jsou místem konání kulturních a gastronomických akcí a svatebních obřadů a jsou přístupné veřejnosti.

Zámek a zámecká zahrada

Barokní zámek byl vybudován na místě bývalé

Socha Podzimu dle předlohy M. B. Brauna z dílny sochaře Františka Adámka (1735)

Zámeckou zahradu si můžete projít pomocí 3D virtuální prohlídky po naskenování QR kódu. Najdete v ní i popisy k sochám a další zajímavosti ze zámecké zahrady.

původní tvrze a pozdějšího gotického hradu. Za doby panování Ferdinanda I. byl po rozsáhlém požáru přestavěn v roce 1560 na renesanční zámek, který sloužil jako královské letní a lovecké sídlo. Hrabě Jan Špork ve druhé polovině 17. století zahájil raně barokní přestavbu, která byla dokončena mezi lety 1738 a 1739. V té době byla vystavěna barokní kaple Tří králů. Zámek prošel kolem roku 1755 klasicistní přestavbou podle plánů rakouského architekta Antonína Haffeneckera. Uvnitř zámku

se dochovaly cenné nástropní i nástěnné malby z doby kolem roku 1700, zobrazující bitvy generála Jana Šporka, biblické výjevy, mytologické náměty a veduty z Paříže a Versailles. Poslední majitelkou zámku byla kněžna Gabriela Thurn-Taxis. Za třicetileté války byla veškerá zeleň kolem zámku zničena. Teprve F. A. Špork položil základy zámecké okrasné zahrady – libosadu. Slavný sochař M. B. Braun pro hraběte Šporka vytvořil mnoho soch, mezi nejznámější patří sochy Ctností a Neřestí v Kuksu. Podle jeho návrhů byly vytvořeny také sochy ročních dob, měsíců, svěťadilů, živlů a denních dob v zámeckém parku. Lyský komplex je obrácen k přírodě a zachycuje v kameni koloběh života a prostředí, které člověka obklopuje. Takto zpracovaný cyklus nemá ve světovém sochařství obdoby (Versailles je vyzdobeno pouze alegoriemi 12 měsíců). Zajímavostí je, že pravé schodiště zdobí alegorie pouze čtyř tehdy známých svěťadilů. Definitivní úprava parku pak pochází z období po roce 1851, kdy lyské panství přešlo do vlastnictví kněžny Štěpánky Rohanové.

Radnice města a městský úřad

Radnice byla postavena v letech 1746 až 1747. V podloubí bývalo původně sedm krámků, například pekařství. K radnici byla roku 1753 přistavěna věž se zvonem, který svolával konšely k radě. Věž byla později odstraněna. V budově radnice byla v průběhu let umístěna např. školní třída, místní spořitelna či soud, ale také nevelké muzejní sbírky. V roce 1972 po zbourání křídla staré budovy započala výstavba nového objektu městského úřadu propojeného v patře se starou budovou, který slouží veřejnosti od roku 1979.

Kostely v Lysé nad Labem

Kostel Narození sv. Jana Křtitele je farní kostel. Barokní chrám byl postaven v první polovině 18. století podle návrhu Františka Maxmiliána Kaňky

Kostel Narození sv. Jana Křtitele

a nahradil tak původní gotický farní kostel stejného zasvěcení, který stál na náměstí východněji a byl zbořen roku 1879.. Kolem kostela obíhá ohradní zeď osazená sochami světců, církevních otců, evangelistů a archandělů. Kostel a ohradní zeď s postavami světců jsou chráněny jakožto nemovité kulturní památky České republiky. V kostele jsou umístěny unikátní varhany, které jsou dílem albrechtického varhanáře Josefa Predigera z roku 1856. Nástroj je vestavěn do skříňů původních varhan zhotovených Josefem Sträußelem v roce 1774. Výzdobu doplňuje Šporkovská andělská kapela. V letech 2010–2011 probíhal na náměstí archeologický průzkum, který odkryl rozsáhlé středověké pohřebiště dokládající tradici pohřbívání u farního kostela v průběhu pěti staletí. Základy původního kostela sv. Jana Křtitele z roku 1291 byly objeveny v těsné blízkosti pohřebiště. Půdorys kostela byl vyznačen v nové dlažbě v parkové části náměstí a je zde umístěna pamětní deska připomínající historii i podobu zaniklého kostela.